

KNJIŽNICA »DAMIRA FEIGLA« V GORICI

Marijan Brečelj

Če smo lahko veseli kakršnegakoli uspeha in rasti slovenskega knjižničarstva v okviru SRS, smo lahko toliko bolj zadovoljni, če se knjižničarstvo razvija na našem narodnostnem ozemlju, ki je izven državnih meja Jugoslavije, se pravi med našo narodno manjšino. In prav to se dogaja med Slovenci v Italiji. Bogato razvito publicistično, založniško in tudi kulturno življenje nasploh na Goriškem je ob koncu lanskega leta pobudilo k življenju novo knjižničarsko ustanovo na Goriškem, pravzaprav v samem mestu Gorici. Ustanovljen je bil knjižničarski center **Knjižnica Damira Feigla**, ki ima odslej svoje prostore v Via Croce, v nekdanji slovenski šolski stavbi, v tako imenovanem Šolskem domu, v katerem domujeta tudi Zveza slovenskih kulturnih društev in Glasbena matica.

Resnici na ljubo moramo zapisati, da ne gre za čisto novo knjižnico; nova je le toliko, kolikor je bila prestrukturirana, dobila nov sedež, novo opremo, na novo je bil katalogiziran del celotnega fonda, ki je postavljen, in dobila je redno knjižničarsko moč. Drugače pa gre za zelo staro in častitljivo ustanovo, ki je nastala v okviru goriške Narodne prosvete v daljnem letu 1905. Tedaj se je namreč več mladih in sposobnih goriških Slovencev, zbranih okoli akademske »Adrije«, odločilo, da krepko zastavi svoje moči v korist narodni stvári in tako so organizirali Narodno prosveto, ki je delovala pod pokroviteljstvom Trgovsko-obrtne zadruge, predvsem v finančnem pogledu. V svojem načrtu — pravilih so imeli tudi namen, »pospeševati po Goriškem narodno izobrazbo, zlasti z ustanavljanjem in vzdrževanjem javnih knjižnic in čitalnic...«. Potem ko je pripravljalni odbor zbral določeno število članov in finančnih sredstev, je najel prostore v Trgovskem domu in poskrbel, da se je v kratkem času zbralo večje število knjig in je knjižnica začela delovati. Prvemu knjižničnemu odseku je načeloval Josip Ferfolja, odbornika pa sta bila dr. Ivo Sorli in

Josip Zadel. Knjižnico so odprli 16. marca 1905. Knjige so izposojali vsak ponedeljek in sredo, čitalnica pa je bila odprta vsak dan od 9. do 21. ure. Knjižnica je prav kmalu razpolagala z vrsto časnikov in revij, domačih in tujih. O številu knjig vemo, da jih je bilo kakih 2000, pravzaprav veliko, če pomislimo, da je šlo za društveno knjižnico, poleg tega pa moramo pomisliti, da so bile tu še druge knjižnice, med njimi bogata nemška Studienbibliothek. Ta na novo ustanovljena knjižnica pa je bila nekak »center« za druge manjše knjižnice na deželi, sama pa je že naslednje leto 1906 izposodila 4500 knjig. Akademsko ferialno društvo Adrija pa je zraven tega ustanovljalo potovalne knjižnice po deželi (na primer na skrajnem zahodu slovenskega narodnega ozemlja, v Mirniku v Brdih leta 1908).

Potem je prišla prva svetovna vojna in težke razmere po njej, toda po vojni, vsaj do leta 1928, je knjižnica še vedno delovala v Trgovskem domu, ko so fašisti dom razdejali, pometali opremo in knjige na cesto in jih zažgali. Kar je ostalo, so Slovenci skrbno hranili in si izposojali, dokler ni bila po koncu druge svetovne vojne knjižnica ponovno organizirana in odprta, tokrat kot Ljudska knjižnica in čitalnica. Spočetka je delovala na Travniku, v enem izmed trgovskih prostorov. Močno se je v tem času obogatila z darovi slovenskih založb, posebno z novimi povojnimi slovenskimi tiski. Po razmejitvi leta 1947 se je knjižnica morala umakniti s preveč očitnega mesta na Travniku, se začasno zatekla v stanovanjske prostore v Ulico sv. Antona, dokler ji ni Zveza slovenskih kulturnih društev našla streho v Ulici Ascoli. Od tu je sledila preselitvi organizacij, v sklopu katerih je delovala, v Ulico Malta, pa bila tu preveč utesnjena, tako da ni mogla več tako plodno razvijati svoje dejavnosti v okviru Slovenske prosvetne zveze. Šele zadnja leta je s pomočjo Kulturne skupnosti Slovenije ter sosednje, najprej Študijske knjižnice, kasneje Goriške knjižnice Franceta Bevka v Novi Gorici ter Narodne in univerzitetne knjižnice v Ljubljani uredila in preuredila svoje fonde, jih deloma pripravila za prost pristop in odprla javnosti v novih prostorih v Ulici Croce, kjer razpolaga s kakimi 6.500 obdelanimi zvezki, med njimi z lepim številom najnovejših slovenskih tiskov.

Z novim zagonom, posebno z zagonom njenega tajnika Marka Waltritscha pa so v okviru njene dejavnosti zaživel tudi redni kulturni večeri, razstave in druge oblike kulturne dejavnosti. Zametek tega je Knjižnica »Damira Feigla« pokazala že takoj ob otvoritvi, ko je pripravila obsežno razstavo o življenju in delu pisatelja humorista Damira Feigla, po katerem nosi ime. Tej so sledili večerj predstavitve novih slovenskih knjig (J. Humar, Primož Trubar — rodoljub ilirski; G. Devetak, Tehnične inovacije;

P. Merku, Slovenska plemiška pisma), sovodenjski večer, razstava goriškega partizanskega tiska v aprilu, razstava slik Silvestra Komelja itd.

Knjižnica pa ima še neko posebnost: poleg dveh katalogov (AIK in predmetnega kataloga) ima tudi poseben listkovni katalog, v katerem so popisane diplomske naloge slovenskih visokošolcev, ki so diplomirali na vseh mogočih univerzah: na slovenskih, italijanskih ali tujih. Ta svojevrstna evidenca diplomskih del (po italijansko »tez«) vsebuje najosnovnejše podatke o avtorju, naslovu dela (diplomske naloge), kdaj je bila branjena in kje je arhivirana, se pravi, kje jo je moč dobiti na vpogled. Za sedaj ta seznam vsebuje predvsem dela, ki so nastala od sredine šestdesetih let dalje, vmes pa tudi marsikatero starejše delo, tudi tja do leta 1921. Doslej je zbranih nad 200 naslovov. Posebnost in prednost te kartoteke je velika: tako si študentje srednjih šol kakor študentje v prvih letih univerzitetnih študijev ob pregledovanju te kartoteke ustvarijo dovolj jasno sliko o tem, katere teme so bile že predmet obravnave in kaj je še neobdelanega.

Prepričani smo, da bo dobro zastavljeno delo nove knjižnice kaj kmalu pokazalo dobre sadove in bo ta postala novo kulturo žarišče za Slovence (in Italijane, ki iščejo gradivo o Slovencih) v mestu Gorici pa tudi v širši njeni okolici.